

Door Dr. John W.M. Jagt

Gered uit de plantenbak

Bij een routinematig onderzoek van oesterkleppen viel pas later op dat er een minuscuul slangsterretje verkit was geraakt aan de binnenkant van zo'n schelp.

24 mm

In de ondiepe, warme zee van het Laat-Krijt wemelde het van weekdieren, zoals slakken, tweekleppigen en inktvissen. Qua aantal en vormenrijkdom stak de groep van de oesters (Ostreoidea) er met kop en schouder boven uit. Op sommige plekken kwamen deze zelfs zoveel voor dat we zonder overdrijven kunnen spreken van een oesterbank. In dit soort voorkomens fungeerden 'mam en pap' als harde ondergrond, of substraat, voor hun kroost dat als larve op zoek was naar een ideale plek. Eenmaal vastgehecht met de linkerklep is er voor een oester geen weg meer terug...

De overgrote meerderheid van de oesters uit ons Krijt heeft ongelijke kleppen. Afhankelijk van de grootte en de vorm van het substraat is de linkerklep gewelfd en bol, terwijl de rechterklep er als een platte deksel tegenaan ligt. De beide kleppen werden bij elkaar gehouden door een simpel slot met bindweefsel en één enkele spier, die een mooie indruk in de schaal achterlaat (foto 1B). Aan de buitenkant van de schelp zijn groeilijntjes zichtbaar (foto 1A).

Zelfs na hun dood zijn oesterschelpen belangrijk voor het biotoop dat ze bewonen. Want op hun beurt leveren ze weer een prima substraat voor andere kleinere zeedieren die, koste wat kost, niet als larve op de modderige zeebodem terecht mochten komen omdat dat een wisse dood betekende.

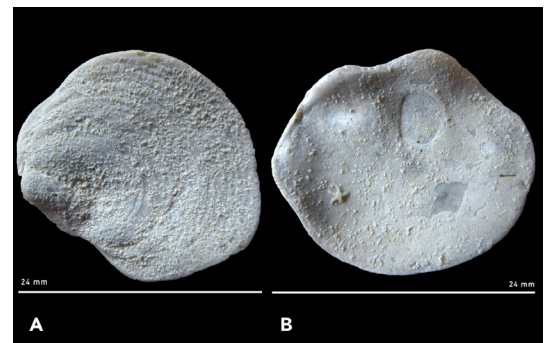

Foto 1A, B. Platte rechterklep van de oestersoort *Acutostrea uncinella*, resp. buiten- en binnenkant met spierindruk middenboven en het kleine slangsterretje linksonder (foto's: Oliver Kesselhut)

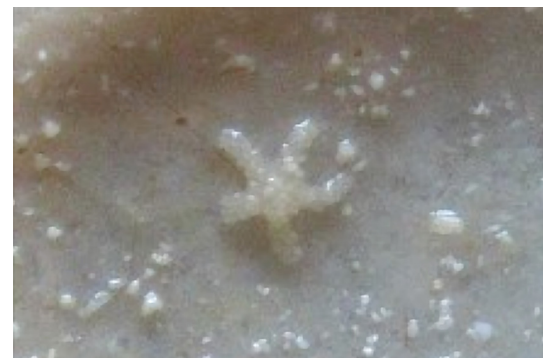

Foto 2. Het slangsterretje in detail, iets nat gemaakt (foto: Oliver Kesselhut)

Oesterschalen zijn vaak aangeboord (door borstelwormen of kleine kreeftachtigen) en begroeid met kokerwormen, ééncelligen of mosdierpjes (Bryozoa). Die laatste groep behelst diertjes die in hele kleine celletjes leven en in een grotere, aan elkaar geknoopte, groep waaier-, paddenstoel- of takvormige kolonies vormen. Dit soort fossielen komt massaal voor in de mergels van Maastricht en omgeving; ik heb zelfs een keer een schatting van 600 soorten gehoord. Of dat waar is, moet blijken. Feit is wel dat ze nu weer volop in de belangstelling staan en dat twee leden van de Nederlandse Geologische Vereniging, afdeling Limburg (Luc Goffings en Oliver Kesselhut), hierover een boek aan het schrijven zijn.

Daarvoor bestuderen ze elk type van substraat, ook oesters. Bij een routinematig onderzoek van oesterkleppen viel Oliver pas later op dat er ook een minuscuul slangsterretje (foto's 1 en 2) verkit was geraakt aan de binnenkant van zo'n schelp. Gelukkig had zijn echtgenote de schelpen nog niet in de plantenbak gemikt...

Vanwege de geringe afmetingen zijn van dit soort fossieltjes amper goede foto's te maken en zijn opnames met een scanning electronenmicroscop nodig. Die zijn inmiddels gemaakt – ondanks enige rekristallisatie (die details verhult) lijkt dit diertje niet meteen op één van de algemenere soorten slangsterren uit ons Krijt, zoals *Felderophiura vanderhami*, *Ophiomusium lux*, 'Ophioceten' *yvonnae* en *Ophiomusium granulosum*. Het zal nog wel even duren voordat we er achter zijn waartoe dit jonkie behoort. Mogelijk is het zelfs een onbeschreven soort... Spannend is het zeker!

Leesvoer

Jagt, J.W.M., 2000. Late Cretaceous-Early Palaeogene echinoderms and the K/T boundary in the southeast Netherlands and northeast Belgium – Part 3: Ophiuroids; with a chapter on: Early Maastrichtian ophiuroids from Rügen (northeast Germany) and Møn (Denmark) by M. Kutscher & J.W.M. Jagt. *Scripta Geologica*, 121, 1-179 [downloaden via: <https://www.repository.naturalis.nl/document/46077>]